

Ibsa Suuratu An-Naaziâ€™aat-Kutaa 1

Description

Qiyaamaan haqa wali galaa hin jijjiramne keessaa isa tokkoodha. Zulmii ykn cunqursaa addunyaa keessatti bakka adda addaatti raawwatamu yommuu arginu, hidda sammuu keenya jalaa yaanni kuni ni xiixa, â€œGuyyaa dhadachi haqummaa itti dhaabbatu jiraachu qaba. Zaalimni harâ€™a dachii badiin balleessu Guyyaan adabbii isaaf malu itti argatu jiraachun dirqama.â€• Suuratu An-Naaziâ€™aat dhugaa wali galaa (Universal Truth) kana ifatti baasti. Hogganaa zaalimota kan taâ€™e Firaâ€™awna ibsuun dhadachi haqummaa dirqamaan akka barbaachisu namaaf himti. Mee ibsa suuratu An-Naaziâ€™aata haa jalqabnu:

﴿وَالْزَّعَاتِ غُرُقًا ۖ وَالنَّشِطَاتِ نَشْطًا ۖ وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا ۖ﴾
 ﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ۖ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۖ﴾

â€œ(1)-[Malaaykota] humnaan butaniin, (2)-luqqistoota suuta luqqisaniin, (3)-daaktota daakaniin, (4)-dursitoota dursaniin, (5)-ajaja kanneen bakkaan gahaniin Nan kakadha!â€• Suuratu An-Naaziâ€™aat 79:1-5

â€œ[Malaaykota] humnaan butaniin, luqqistoota suuta luqqisaniinâ€•

Rabbiin azza wa jalla amaloota malaykoota namoota keessatti itti gaafatamummaa guddaa qabaniin kakate. Itti gaafatamummaan kunis, kaafironni yommuu duâ€™an nafsee isaanii humnaan keessaa butuu fi baasudha. â€œ[Malaaykota] humnaan butaniin.â€• Kana jechuun malaykoota nafsee kaafiraa humnaan butaniin Nan kakadha. Malaykoota irraa ramaddiin biraa immoo nafsee warra amananii (muâ€™mintoota) suutaa fi haala salphaan luqqisu ykn baasu. â€œluqqistoota suuta luqqisaniinâ€• Kana jechuun Malaykoota suuta fi haala salphaan nafsee muâ€™mintoota luqqisaniin ykn baasaniin Nan kakadha.

Garee malaykootaa nafsee kaafiraa baasaniin, â€œkanneen butan (naaziâ€™aat)â€• jechuun ibse. Garee malaykoota nafsee muâ€™mintoota baasan immoo, â€œluqqistoota (naashixaax)â€• jechuun ibse. Maqaan â€œnaaziâ€™aatâ€• jedhu jecha, â€œnazâ€™aatâ€• jedhu irraa kan fudhatameedha. Hiika â€œNazâ€™aatâ€• keessaa tokko, â€œwanta tokko butuu fi bakka isaatii buqqisuudha.â€• Maqaan â€œnaashixaaxâ€• jedhu immoo jecha â€œnashxâ€• jedhu irraa fudhatame. Hiika â€œNashxâ€• keessaa tokko, â€œwanta tokko suuta baasu fi luqqisuudha.â€•[1]

â€œdaaktota daakaniin, dursitoota dursaniin, ajaja kanneen bakkaan gahaniin Nan kakadha!â€• Rabbiin azza wa jalla garee malaykoota keessaa malaykoota qilleensa keessa daakaniin kakata. Itti

sochootu fi jeeqamtuudha.

Ammas sababa sagalee cimaatin dachiin waan sochootuf, Raajifatu afuuffi jalqabaa xurunbaadhaan afuufamu jedhamee jira. Guyyaa Qiyaamaa xurunbaan si lama afuuffama. Si tokkoffaaf yommuu afuufamu, addunyaan guutuun ni baddi, dachii fi gaarreen sochii cimaa ni sochoo, lubbu-qabeenyin hundi ni dhumu. Yeroo murtaa'en booda afuuffin xurunbaa lamattaa itti aana. Kanaafi ni jedha, **Itti aantun ni hordofti**. Kana jechuun afuuffi xurunbaa tokkoffaa booda afuuffin xurunbaa lammataa itti aane dhufa. Afuuffi xurunbaa lammataa kana keessatti uumamtoonni du'an hundi qorannoo fi murtiif ni kaafamu. Afuuffin jalqabaa uumamtoota fixuudha, kan lammataa immoo kaasu ykn jiraachisuudha. [3] Rabbiin subhaanahu wa ta'aalaa afuuffi lamaan kana ilaalchise ni jedha:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ
شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ﴿٦٨﴾

Xurumbaan ni afuufama. Warri samiiwwan keessaatii fi warri dachii keessa jiran hunduu ni dhumu, nama Rabbiin fedhe malee. Ergasii yeroo lammataas ni afuufama, yeroma san isaan dhaabbatanii kan ilaalan ta'u. (Suuratu az-Zumar 39:68)

Yeroma san isaan dhaabbatanii kan ilaalan ta'u. Kana jechuun afuuffin lammataa akkuma afuufameen qabrii isaanii keessaa ka'anii dirree wal-qixxaa irra dhaabbachuun wanta Rabbiin isaanitti hojjatu ilaalu.

Guyyaa san qalbiiwwan [sodaan] hollatu. Ijji isaanii salphattuudha. Kana jechuun yommuu afuuffin lamaan afuufamanii lubbu-qabeenyin kaafamuun haala iddoo walitti qabamaa ilaalan, qalbiin namoota kafaranii fi badii gurguddaa hojjatanii sodaa, rifannaa fi jeequmsa cimaan guuttamti. Ciminna Guyyaa sanii fi adabbii itti deemaa jiran yommuu argan, qalbiin isaanii sodaa cimaa irraa kan ka'e garmalee ariitin dhikkisti. Dhiphinnaa fi jeequmsaan guuttamti.

Guyyaa san ijji namoota kanniinii salphinnaa fi sodaa isaanii irraa kan ka'e gara lafaa ilaalti. Sodaan qalbii isaanii waan guutuuf, naasun waan isaan dhamaasef, gaabbinaa waan isaan haguugeef ijji isaanii salphattuu taati. [4]

Rabbiin subhaanahu wa ta'aalaa itti aanse haala namoota addunyaa keessatti du'aan booda kaafamu kijibsiisan dubbachuutti darba: **Ni jedhu, Sila nuti haala duraanitti ni deebifamnaa? Sila erga lafee bututte taanee moo?** Kana jechuun kaafironni du'aan booda ni kaafamtu yommuu jedhaman, Erga duunee booda gara jireenyaatti ni deebinaa? Duunee lafee bututte erga taanee boodaa gara jireenyaa ni deebinaa??? Oduun kuni fagoodha. Hin dhugoomsinu. Jedhu. Gaafin isaan gaafatan kuni dhugaa beeku fi dhugoomsuf osoo hin ta'in kijibsiisuu fi itti qoosufi.

â€œDuâ€™TMaan booda kaafamuun hin jiruâ€™• jechuun yommuu kijibsiisan, ragaa qabatamaa sammuu fudhattu ittiin morman hin qaban. Garuu ragaaleen Rabbii qabatamaa taâ€™TMan hidda sammuu fi wiirtuu yaadaa isaanii keessatti aangoo haqaatiin kan lixuudha. Garaa haadha keessatti uumamuun dura dhabama turan. Ergasii Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa isaan argamsiise. Kanaafu, akkuma jalqaba isaan uume, erga duâ€™TManii lafeen isaanii bututtee biyyee dachiitiin walitti makamtee boodas isaan deebisuu irratti Dandaâ€™TMaadha.

Kutaalee qaamaa xixxiqoo hunda dachii keessa badan tokkoon tokkoon qaamatti deebisee qaama guutuu ijaarun akka ulaagaatti hin kaaâ€™TMamu. Kana irra, qaama isaanii irraa haftee hin banne â€œ**Ajbu az-zanabi (lafee eegee)**â€™• jedhamtu gahaadha. Lafee xiqqoo tana irraa qaama guutuu ijaara. Akkasumas, wanta isaan irra turan ilaalchise beekumsi Rabbii gahaadha. Lafeen isaanii tokkoon tokkoon eessa akka jirtu sirritti beeka. Kanaafu, â€œetaâ€™TMaaâ€™• yoo isaaniin jedhe, akkuma yeroo jalqabaa isaan uume taâ€™TMu.^[5]

â€œ**Yoo akkas taâ€™TMe suni deebii hoongoti (kasaaraati).**â€™• Jedhu. kana jechuun duâ€™TMaan booda kaafamuun yoo deebinee, kasaaraa guddaa kasaarra. Kan akkana jedhaniif, azaaba (adabbii) Aakhiraatin waan akeekachiifamaniifi. Gahuumsi namaa ibidda taâ€™TMuu caalaa kasaaraan guddaan hin jiru. Ergasii Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa duâ€™TMaan booda kaafamuun iyyansa takka qofan akka taâ€™TMu ni beeksise:

â€œ**Ishiin iyyansa takka qofa. Yeroma san isaan gubbaa dachii irratti taâ€™TMu.**â€™• Duâ€™TMaan booda kaasuu fi deebisuun homattu hin hajamuu iyyansa takkatti xurunbaan afuufamu malee. Rabbiin akka kaafaman ajaja yoo dabarse, isaan yoosu kaafamuun gubbaa dachii irratti mulâ€™TMatu. Malaykaan Israafil afuufama kaâ€™TMuumsaa xurunbaan yommuu afuufu, namoonni jalqaba irraa kaasee hanga dhumaa jiran kaafamuun dirree balâ€™TMaa wal qixxaaâ€™TMa taâ€™TMee irratti walitti qabamu. Sagaleen xurunbaa keessaa bahuu kuni sagalee ykn iyyansa cimaadha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™TMaalaa ni jedha:

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾

â€œ**Xurumbaan ni afuuffama, yoosu isaan awwaalcha keessaa gara Gooftaa isaanii ariitiin bahu.**â€™• (suuratu Yaasin 36:51)

﴿يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ﴾ ﴿٤٢﴾ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرُ ﴿٤٤﴾

â€œ(42)-Guyyaa dhugaan iyyansa dhagahan, suni Guyyaa [qabrii keessaa] bahiinsaati. (43)-Dhugumatti Nuti ni jiraachisna, ni ajjeesna, deebiin dhumaa garuma Keenya. (44)-Guyyaa dachiin isaan irraa babbaqaqxu, ariitidhaan [ishii keessaa ol yaaâ€™u]. Suni walitti qabuu Nurratti salphaa taâ€™eedha.â€• Suuratu Qaaf 50:42-44

Guyyaa san namoonni hundu dhugaadhaan iyyansa ni dhagahu. Akkuma namni rafee hirriba keessaa dammaqu, isaaniis iyyansa kana dhagahuun ni jiraatu. Ergasii qabrii keessaa ol yaaâ€™u.

â€œDhugumatti Nuti ni jiraachisna, ni ajjeesna, deebiin dhumaa garuma Keenya.â€• Aayata tana keessaa maq-dhaala guddinna agarsiisu fayyadamuun mirkaneessu fi jabeessuu cimaa waliin buâ€™uuraalee (Ø¹Ù†Øµ±ÙŠÙ†) iimaanaa lama yaadachiisa:

Ø§Ù„Ø¹Ù•Ù†Ù•ØµÙ•Ø±Ù• (Buâ€™uura) 1ffaa: Kan jiraachisuu fi ajjeessu Rabbiin qofa, kana keessatti Isa waliin kan hirmaatu hin jiru. Jalqaba kan jiraachisee ergasii ajjeese, jireenya biraatiif qorannoo fi hojii dabarseef namni murtii akka argatuuf lamuu deebisuun nama hin ajaaâ€™ibsiiisu. (Namni garaa haadhaa keessatti ruuhin itti afuufamuun dura duâ€™aa ture. Garaa haadhaa keessatti qaama isaa uumuu fi ruuhi itti afuufuun kan jiraachisu Rabbiin qofa. Ammas, yeroo duâ€™aa kan ruuhi tana keessaa baasu Isuma. Ammas, garaa dachii keessatti qaama lamuu uumuun ruuhi Kan itti deebisee kaasu Rabbuma. Kanaafu, duâ€™aan booda kaafamu ilaalchise wanti akka ajaaâ€™ibaa fi ulfaatatti ilaalan hin jiru. Duâ€™aan booda kaafamuun haqa sammuun fudhattuudha.)

Ø§Ù„Ø¹Ù•Ù†Ù•ØµÙ•Ø±Ù• (Buâ€™uura) 2ffaa- jireenya addunyaa keessatti erga qoramanii booda gahuumsi ykn deebiin dhumaa gara Rabbii oltaâ€™aati. Osoo fedhiin uumamtoota keessa hin seenin Guyyaa san deebiin dhumaa gara Rabbii qofa taâ€™a. Gara Rabbii deebiin kan jalqabamuu duâ€™aan imalli qormaataa erga xumuramee fi jireenya barzakha duâ€™aa fi kaafama jidduu jiruu erga jalqabame irraayyi.[6] (Kanaafu, deebiin dhumaa gara Rabbii erga taâ€™e, yeroo fedhetti namoota kaasu dandaâ€™a jechuudha. Eenyullee, â€œLakki ani lamuu gara jireenyaatti kaafamu hin barbaaduâ€™ jechuu hin dandaâ€™u. Sababni isaas, inni fi dhimmi isaa guutuun harka Rabbii oltaâ€™aa waan jiruuf, Guyyaa Qiyaamaa dirqamaan isa kaasun qorannoo fi murtii irratti dabarsa.)

â€œGuyyaa dachiin isaan irraa babbaqaqxu, ariitidhaan [ishii keessaa ol yaaâ€™u]. Suni walitti qabuu Nurratti laafaa taâ€™eedha.â€• Aayah tana keessatti wanta Guyyaa Qiyaamaa adeemsifamu sadiitu jira:

1ffaa-Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa samii irraa rooba roobsun qaamni ilmaan namaa guutuun bishaan roobaa kanaan qabrii isaanii keessatti akka margu taasisa. Erga qaamni isaanii guutuu taâ€™ee booda Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Israafil xurunbaa akka afuufu ni ajaja. Afuuffi kanaan ruuhiin namoota hundaa qaama isaaniitti deebiti. San booda dachiin isaan irraa babbaqaqxi (dhodhooti).[7]

2ffaa-Osoo homaa hin turin dachii keessaa ariitiin ol yaaâ€™u.

3ffaa-Erga dachii keessaa ol yaaâ€™mani fi kaafamanii booda walitti qabamu. Isaan qorachuuf, murtii dabarsuu fi jazaa isaaniif kafaluuf, Rabbiin azza wa jalla dirree wal-qixxaaâ€™a irratti walitti isaan sassaaba. Bakkaa fi yeroo fedhanitti haa duâ€™an namoota jalqaba irraa kaase hanga dhumaa jiran kaasuun bakka tokkotti walitti qabuun Rabbii oltaâ€™aa irratti salphaadha. Kanaafi maq-dhaala guddinna agarsiisu fayyadamuun ni jedha, â€œSuni walitti qabuu Nurratti laafaa taâ€™eedha.â€•

[\[1\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri-15/45, Tafsiiru Qurxubii-22/40 [\[2\]](#) Maddoota olii, Tafsiiru muyassar-fuula 583 [\[3\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri-15/48-49, Tafsiiru Muyassar-583, Tafsiiru xabarii-24/66 [\[4\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri-15/49, tafsiiru Saâ€™dii-1072 [\[5\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri-15/50 [\[6\]](#) Maâ€™aariju tafakkuri-3/135-136 [\[7\]](#) Gabaabbinnan tafsiiru ibn Kasiir-7/24

Date Created

December 21, 2019

Author

admin